Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023: Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (pääluokka 32)

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksemme tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen tähtäävistä toimista, jotka sisältyvät valtion talousarvioesitykseen vuodelle 2023 (pääluokka 32).

1. Yleisesti TKI-toiminnan rahoituksesta

TKI-toiminta ja sille perustuvat teknologiset innovaatiot ovat tuottavuuden kasvun ja kestävän hyvinvoinnin perusta. Alati kiihtyvä digitaalinen ja vihreä siirtymä sekä akuutti energiakriisi lisäävät elinkeinotoiminnan uudistamistarpeita.

Yrittäjägallupimme mukaan noin 60 prosenttia pk-yrityksistä arvioi, että ilmastonmuutoksen ja ympäristövastuun vaatimukset vaikuttavat yrityksen liiketoimintaan vähintään jonkin verran. Vaikutuksia kokevista yrityksistä 45 prosenttia katsoo, että yrityksen on kehitettävä prosesseja, tuotteita tai palveluita vastatakseen ilmastonmuutoksen ja ympäristövastuun vaatimuksiin. Kaikista yrityksistä kehittämistarpeita kokee vajaa kolmannes.

Nämä ja muut markkinatarpeet perustelevat nykyistä merkittävämpiä panostuksia TKI-toimintaan. Julkisella TKI-rahoituksella on oikein toteutettuna merkittävä yritysten TKI-investointeja ja innovaatiotoimintaa vivuttava vaikutus. Tätä vipua on käytettävä nykyistä rohkeammin ja laajamittaisemmin.

Yrityksille suunnatut julkiset kannusteet TKI-toimintaan ovat Suomessa kansainvälisesti vertaillen vähäisiä. Edellisen vuosikymmenen aikana yritysrajapinnassa tapahtuvan TKI-toiminnan rahoitusta on leikattu merkittävästi.

Siksi on tärkeätä, että valtio sitoutuu alkaneen vuosikymmenen aikana TKI-rahoituksen kasvattamiseen pitkäjänteisesti ja ennustettavasti ja kohdentaa TKI-menojen lisäykset tuottavuuden kannalta mahdollisimman vaikuttavasti. Menojen kokonaisuudesta yksityisten lähteiden osuus on noin kaksi kolmasosaa ja julkisten noin yksi kolmasosaa. Tämä jakosuhde on tarkoituksenmukaista säilyttää.

2. Parlamentaarinen TKI-työryhmä

Tervehdimme ilolla tällä vaalikaudella toimineen parlamentaarisen TKI-työryhmän työtä, jossa eduskuntapuolueet ovat yksimielisesti sitoutuneet Suomen talouden TKI-intensiteetin kasvattamiseen. Tavoitteena on edistää julkisten ja yksityisten TKI-menojen kasvua siten, että niiden yhteenlaskettu määrä olisi neljä prosenttia bruttokansantuotteesta vuonna 2030 (2,9 %, 2020).

Tähän perustuen on eduskunnalle valmisteltu esitys laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamisesta. Laki auttaisi sitouttamaan maan hallitukset talousarvion ja julkisen talouden suunnitelman valmistelussa TKI-rahoituksen lisäämiseen. Jotta neljän prosentin tavoite saavutetaan, olisi julkisten panostusten kasvettava vähintään 200 miljoonalla eurolla vuosittain.

3. Talousarvioesitys vuodelle 2023

Vuoden 2023 talousarvion momentille 32.20.40 esitetyt TKI-toiminnan tukemiseen tähtäävät menot ovat riittämättömiä suhteessa edellä kuvattuihin TKI-politiikan tavoitteisiin.

Yritysten TKI-investointipäätösten ja taloudessa akuutisti tarvittavien uudistumistoimien kannalta olisi tärkeätä, että valtion yrityksille osoittamassa TKI-rahoituksessa tapahtuisi merkittävä positiivinen käänne vielä kuluvan hallituskauden lopulla. Business Finlandin yrityksille normaalioloissa kohdentamien avustusten myöntämisvaltuuksien taso tulisi siten pikaisesti palauttaa 2010-luvun alun tilannetta vastaavalle 500 miljoonan euron tasolle.

Valmisteilla oleva ja mahdollisesti jo vuonna 2023 käyttöön tuleva laaja ja pysyvä tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäverovähennys edistää yritysten TKI-investointeja. Tämä on järkevä ja juuri sellainen rakenteellinen toimi, jolla tulevaa talouskasvua voidaan vauhdittaa. Verokannustimen tulee kuitenkin olla lisäkeino – ei korvaava keino – vauhdittaa yritysten TKI-toimintaa. Suorat TKI-toiminnan kannustintuet ovat hyvin tärkeitä yrityksille jatkossakin.

4. Muut toimet TKI-toiminnan edistämiseksi

Osana TKI-politiikan kokonaisuutta on kehitettävä erityisesti pk-yritysten edellytyksiä systemaattiseen TKI-toimintaan sekä muualla tuotetun tutkimustiedon ja innovaatioiden hyödyntämiseen. TKI-rahoituksen lisäksi valtion onkin panostettava koulutukseen, uuden teknologian kokeilumahdollisuuksiin sekä työ- ja opiskeluperäiseen maahanmuuttoon.

Seuraavan hallituksen tulee jatkaa TKI-kokonaisuuden kehittämistä, sillä tuottavuuskehityksemme on ollut viime vuodet heikkoa ja se ainakin osaltaan käy yksiin varsin aikaisemmin voimakkaasti laskeneiden tutkimus- ja kehittämismenojen kanssa.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Joonas Mikkilä
digi- ja koulutusasioiden päällikkö